

OFTALMOPEDIE

- též tyflopedie, pedagogika zrakově postižených
- cílem optimální rozvoj osobnosti jedince s ZP, příprava na povolání, pracovní zařazení a společenské uplatnění
- zabývá se výchovou, vzděláváním a rozvojem osob se zrakovým postižením
- osoby nevidomé, slabozraké – různé snížení úrovně zrakové percepce

Zrakové postižení

- omezení příjmu vizuálních informací
- ztížení příjmu vizuálních informací
- vliv na celou osobnost, psychický vývoj i fyzický vývoj
- sensorická deprivace!

Dělení zrakových vad

a) dle doby vzniku

- vrozené (kongenitální)
- získané

b) dle oblastí poruch zrakového vnímání (zrakových funkcí)

- poruchy zrakové ostrosti
- okulomotorické poruchy, porucha prostorového vidění, dvojité vidění
- postižení zorného pole
- obtíže se zpracováním zrakových vjemů
- poruchy barvocitu
- porucha adaptace na tmu a oslnění
- porucha citlivosti na kontrast

c) dle stupně

- slabozrakost
 - lehká
 - středně těžká
 - těžká
- těžce slabý zrak (zbytky zraku)
- nevidomost
 - praktická
 - totální

Refrakční vady

- **krátkozrakost** – obraz se tvoří před sítnicí, náprava rozptylnými čočkami
- **dalekozrakost** – obraz se tvoří za sítnicí, náprava spojnými čočkami
- **astigmatismus** – nepravidelné zakřivení rohovky způsobuje zobrazování bodu na sítnici jako čárky, náprava cylindrickými skly

Další zrakové vady

- Postižení zrakového nervu
- Vrozený glaukom
- Vrozený šedý zákal
- Albinismus
- Strabismus/ šilhavost
- Amblyopie/tupoizrakost
- Retinopatie nedonošených (ROP)

Předškolní vzdělávání

- MŠ pro ZP
- třídy pro ZP při běžné MŠ
- běžná MŠ

Specifika vzdělávacích cílů

- rozvoj zrakových funkcí
- rozvoj sluchového vnímání
- rozvoj hmatového vnímání
- rozvoj čichu a chuti
- rozvoj řeči
- rozvoj estetického vnímání
- **rozvoj orientace a samostatného pohybu**
- nácvik sebeobsluhy

Základní vzdělávání žáků se ZP

- ZŠ pro ZP
 - třídy pro ZP při běžné ZŠ
 - běžná ZŠ
-
- během 1.ročníku psaní a čtení Braillova písma (psaní na Pichtově stroji)
 - využití RVP – průřezových témat, klíčových kompetencí, propojení informací,
 - využití efektivních technik výuky (kooperativní učení, projektová výuka)
 - týmová práce, spolupráce s rodiči
 - propojení vzdělávání s realitou, otevřenost škol
 - aktivní využívání kompenzačních pomůcek
 - posilování akceptace postižení, sebevědomí, sebeurčení a kompetencí

Tento text slouží pouze jako osnova, není dostačující ke zkoušce ze speciální pedagogiky.

- průběžné, formativní hodnocení kompetencí

Předměty speciální podpory ZP

- předměty speciální péče - POSPZP (prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených), zraková stimulace, speciální příprava psaní a čtení bodového písma, tyflopédická péče (práce s kompenzačními pomůckami)
- předměty psaní na počítači a práce na počítači
- volitelné předměty
 - hudební nástroje, sbor, literárně-dramatická výchova, cizí jazyky, aj.

Základní školy pro ZP

- Základní škola pro zrakově postižené prof. V. Vejdovského, Litovel
- Základní škola pro zrakově postižené Jaroslava Ježka (MŠ, ZŠ, ZŠ praktická, Praktická škola 2-letá)
- Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené, Brno
- Základní škola pro zrakově postižené, Plzeň
- Základní škola pro zrakově postižené, Praha 2
- Základní škola pro zrakově postižené, Opava

Střední školy pro ZP

- Běžné SŠ-integrace
- Konzervatoř a ladičská škola Jana Deyla, Praha
- Gymnázium pro zrakově postižené, Praha
- Obchodní akademie a obchodní škola pro zrakově postižené, Praha
- Specializované třídy při obchodní akademii v Opavě
- Střední škola Aloise Klára
- Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené, Brno

Specifika kompenzace zraku dle závažnosti ZP

Úplná ztráta zraku

- tabulky na psaní Braillova písma (různých velikostí, forem, typů)
- speciální učebnice v Braillovu písmu
- slepecký psací stroj (např. Pichtův), nahrávky zvuku
- Písmo a obrázky
 - Reliéfní podoba – Braillovo písmo, reliéfní obrázky vyrobené pastami + fuser
- Pomůcky
 - Počítač se speciální výbavou – software, hardware, hlasový výstup + (Braillovský řádek)
 - Pichtův psací stroj, el. záznamník

Částečná ztráta zraku

- zvětšené písmo voleno podle potřeb žáka
- ilustrace s jednoduchou černou konturou
- užití sytých kontrastních barev
- psací pomůcky se silnou stopou, speciální optika
- zdvižná pracovní deska stolu
- Písmo
 - Zvětšené
 - Kontrastní
 - Bezpatkové
- Pomůcky
 - Lupy a monokuláry
 - Elektronická zvětšovací zařízení
 - Počítač se speciální výbavou

Kompenzační pomůcky

1. pomůcky usnadňující nebo umožňující orientaci a pohyb nevidomého (bílá hůl, akustické hlásiče, ...)
 2. pomůcky pro každodenní použití a do domácnosti (hodinky, měřicí přístroje, šablona na bankovky, ...)
 3. pomůcky na zpřístupnění a zpracování informací (speciální i klasické psací stroje, kamerové lupy, speciálně upravené PC, ...)
-
1. optické pomůcky– optické systémy – lupy, dalekohledové systémy, kamerové zvětšovací televizní lupy
 2. neoptické pomůcky – sebeobsluha, studium, zaměstnání

Zásady pro výuku

- tematické propojení
- názornost
- nevyčleňovat žáka z dění
- skupinové práce
- jasný a strukturovaný popis a výklad
- vyšší časová dotace
- verbalizace
- respektování potřeb žáka
- evaluace a zpětná vazba
- využívání situačních her
- užívání speciálních pomůcek
- dodržování zrakové hygieny

POUŽITÉ ZDROJE

- PIPEKOVÁ, J. et al. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido, 2010, 3., přepracované a rozšířené vyd. 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0.
- Vyhláška č. 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. MŠMT, 9. 2. 2005.
- Vyhláška č. 73/2005 SB. O vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. MŠMT, 9. 2. 2005.
- ZÁKON č. 561/2004 Sb. Ze dne 24. Září o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění.